

CZU: 342.5:321.6/8

DOI: [10.5281/zenodo.3886775](https://doi.org/10.5281/zenodo.3886775)

REFLECȚII ASUPRA ESENȚEI REGIMULUI POLITIC DIN PERSPECTIVA FILOSOFILOR MACHIAVELLI ȘI MONTESQUIEU

Svetlana SLUSARENCO, Veronica POZNEACOVA

Universitatea de Stat din Moldova

Articolul reprezintă un studiu dedicat operelor lui N.Machiavelli și Ch.Montesquieu cu referire la exercitarea puterii de stat și identificarea regimului politic. Lupta între doctrinele marilor filosofi Machiavelli și Montesquieu este veșnică, deoarece în orice societate există pericolul uzurpării puterii de stat. Acești filosofi au încercat să evidențieze valorile fundamentale ale societății și consecințele abaterii de la principiile democratice.

Cuvinte-cheie: regim politic, popor, putere de stat, dictatură, contract social, despotism, formă de guvernământ.

REFLECTIONS ON THE ESSENCE OF THE POLITICAL REGIME FROM THE POINT OF VIEW OF THE PHILOSOPHERS MACHIAVELLI AND MONTESQUIEU

This article is a study that focuses on the works of N.Machiavelli and Ch.Montesquieu who studied the process of the exercise of state power and the identification of the political regime. The struggle between the doctrines of the great philosophers Machiavelli and Montesquieu is eternal, because in any society there is the danger of usurping state power. These philosophers have tried to highlight the fundamental values of society and the impact of deviation from democratic principles.

Keywords: political regime, people, state power, dictatorship, social contract, despotism, governing force.

Introducere

Regimul politic reprezintă barometrul, indicatorul sintetic cel mai expresiv pentru calificarea unei societăți ca fiind una real democratică sau antidemocratică [1, p.131].

În accepțiunea modernă, regimul politic reprezintă un sistem de metode și procedee de realizare a puterii în stat [2, p.163]. Literatura politologică prezintă multiple modalități de concepere și definire a regimului politic. Astfel, G.Burdeau consideră că regimul politic depinde de sistemul de guvernare [3, p.161]. Studiile politice disting trei forme principale ale regimului politic: totalitar, autoritar și democratic. Nu doar știința juridică și politologică s-au pronunțat asupra formulării conceptului de regim politic, dar și numeroși filosofi au încercat să explice esența regimului politic, având o abordare neunivocă. Filosofia juridică s-a remarcat cu câteva lucrări care abordează noțiunea „regim politic” din două perspective diametral opuse, însă perfect argumentate. Este vorba despre lucrarea „Principele” (1532) de N.Machiavelli și tratatul „Despre spiritul legilor” (1748) de Ch.Montesquieu.

În lucrarea sa „Principele”, N.Machiavelli, încercând să răspundă la întrebarea cum poate fi menținută puterea, a identificat obiectul de studiu al dreptului constituțional. Filosoful N.Machiavelli consideră că politica are reguli proprii, mai exact, ea nu se supune regulilor moralei sau religiei, fiind guvernată de ambițiile persoanei particulare, care vrea să acceadă la putere [4, 173]. Pentru realizarea acestui scop, persoana este îndreptățită să întreprindă orice acțiuni, pentru a înlătura adversarul său. De fapt, Machiavelli elaborează „reguli de conduită” pentru persoanele care tind să uzurpeze puterea în stat. Filosoful consideră că nu există o limită în acțiunile întreprinse, enunțând celebrul citat – „scopul scuză mijloacele”. Machiavelli susține că este mai bine ca poporul să aibă frică de rege, decât să-l iubească, deoarece dragostea este un sentiment schimbător, iar teama este o stare permanentă, o conștientizare că viața este în pericol [4, p.61]. Anume doctrina lui Machiavelli reprezintă fundamentul monarhiei absolute, unde toată putere în stat aparține unei singure persoane, care, având ambiții și calități de conducător, poate schimba nu doar soarta poporului pe care îl guvernează, dar și soarta întregii comunități umane.

Filosoful francez Ch.Montesquieu, în lucrarea sa „Despre spiritul legilor”, împărtășește idei contrare celor exprimate de gânditorul italian N.Machiavelli. În această perioadă începe mișcarea împotriva absolutismului, a dictaturii unipersonale, fiind în curs de elaborare doctrina Contractului social, care consfințește existența drepturilor naturale și inalienabile ale omului. Conform teoriei lui Montesquieu, legile dirijează viața statului,

fiind mijlocul care poate limita putere statală și cea regală. Lucrarea este dedicată importanței și procesului de elaborare a legilor, influenței legislației asupra societății, precum și cercetării formelor de guvernământ și a regimurilor politice. Filosoful Montesquieu este adeptul regimului democratic și al statului de drept, în care este asigurată domnia legii. Spiritul legilor este spiritul democrației, al libertății, al garantării drepturilor fundamentale și inalienabile ale omului [5, p.106]. Ideile elaborate de Montesquieu au devenit un substrat filosofic pentru Marea Revoluție Franceză, care a declarat libertatea și egalitatea tuturor persoanelor, bazată pe respectarea drepturilor omului, precum și pe separația puterilor în stat [6, art.16]. Anume promovarea și implementarea acestor concepții contracarează orice tentativă de uzurpare a puterii în stat și face imposibilă existența regimului totalitar.

Relatând esența teoriilor contradictorii evocate de Machiavelli și Montesquieu, se conturează câteva întrebări: care doctrină (totalitarismul lui Machiavelli sau democrația lui Montesquieu) este mai „viabilă”; care dintre regimurile politice evocate *supra* sunt mai benefice pentru cetățeni; dacă marii filosofi s-ar fi născut în aceeași perioadă de timp, care ar fi finalitatea discuției lor asupra doctrinelor elaborate?

Rezultate și discuții

Răspunsul la aceste întrebări a încercat să-l ofere Maurice Joly (publicist și avocat francez, (1829-1878)), într-o lucrare satirică „Dialoguri în iad între Machiavelli și Montesquieu”, publicată în 1864. Lucrarea conține 25 de dialoguri între marii filosofi, în care fiecare își argumentează detaliat poziția.

Machiavelli consideră că unica crimă pe care el a săvârșit-o, formând așa-numita „școală a tiraniei” unde erau instruiți tiranii [7, p.10], constă în faptul că a spus poporului adevărul despre regi, care nu este un adevăr despre morală, ci despre politică; nu este adevărul despre ceea ce trebuie să fie, ci adevărul despre ceea ce este și va fi întotdeauna. Filosoful este de părere că el nu a fondat un curent filosofic, ci numai a explicat „esența” omului, dorințele lui tănuite, invocând că machiavelismul este mai în vârstă decât însuși autorul, adică are origini mai îndepărtate [*Ibidem*].

Răsfoind paginile istoriei, constatăm că lupta pentru putere a fost cauza tuturor războaielor; or, setea de putere a fost o aspirație înăscută a oamenilor. Totuși, această teorie poate fi combătută printr-o mulțime de exemple din istoria omenirii, cel mai elocvent fiind Marcus Aurelius (împărat roman din dinastia Antoninilor între anii 161 și 180 d. Hr. și filosof istoric). Acest împărat a avut în mâinile sale toată puterea în stat, însă el nu a folosit-o pentru binele propriu, pentru extinderea averii și influenței sale; având un mod de trai ascet, el și-a dedicat viața faptelor bune și prosperității poporului, jertfînd cu interesele proprii. Trăind într-o perioadă de criză, de război și epidemii, împăratul a găsit forța spirituală pentru a filosofa, a crede și a spera. Acest exemplu demonstrează că setea de putere nu este înăscută, dar apare cu timpul și se dezvoltă numai la anumite persoane [8].

Cu referire la afirmația lui Machiavelli citată *supra* (despre școala tiraniei), Montesquieu vine cu o replică, și anume: Machiavelli nu doar constată un fapt existent, ci și ghidează viitorii dictatori în realizarea scopului final – obținerea puterii, indicând chiar etapele, prin care trebuie să treacă persoana pentru a obține puterea absolută [7, p.10]. Astfel, constatăm că lucrarea lui Machiavelli „Principele” promovează dictatura și tirania, iar despotismul este ridicat la nivel de principiu. În lucrarea dată găsim o frază deosebit de importantă care, de fapt, a schimbat istoria omenirii, și anume – „instinctele rele ale omului sunt mai puternice decât cele bune” [*Ibidem*]. Aceasta idee a schimbat cursul istoriei, fiind preluată și promovată de sistemul totalitar comunist, iar sensul ei fiind modificată de Karl Marx (filosof german, economist, istoric, sociolog, teoretician politic, jurnalist) în lucrarea sa. Filosoful Karl Marx și-a fundamentat conceptul pe ipoteza că oamenii prin natura lor sunt buni, iar prin acțiunile lor și-au dorit să schimbe viața spre bine, să anuleze clasele sociale, să le asigure un nivel de trai decent. Însă, V.I. Lenin, implementând conceptul lui K.Marx, a pornit de la premisa că oamenii sunt răi prin natura lor, de aceea trebuie controlați, constrânși, astfel fiind instituit aparatul de represii. Schimbarea ideii care a stat la baza sistemului politic comunist a avut consecințe îngrozitoare – moartea sutelor de mii de oameni în timpul represiilor comuniste. Pentru a reduce intențiile și aspirațiile negative ale oamenilor, nu este nevoie de represiune, ci de legi, care să reglementeze comportamentul uman, iar respectarea lor va fi asigurată, în caz de necesitate, prin forța de constrângere a statului.

O altă concepție promovată de Maurice Joly în satira sa politică, exprimată prin eroul Machiavelli, se rezumă la ideea că toți oamenii vor să acceadă la putere. Dacă admitem ipotetic că aceasta este posibil, conchidem că omul are putere nelimitată, iar această putere va deveni absolută. Dar, marele constituționalist Constantin Stere (om politic, jurist, savant și scriitor român) afirmă că puterea statală trebuie limitată doar prin

lege, anume legea trebuie să guverneze viața și bunul mers al societății [9, p.25]. Iar Machiavelli consideră că legea este violentă [7, p.11], deoarece impune anumite limite: „Toți, sau aproape toți, sunt gata să jertfească cu drepturile altora pentru interesele proprii. La apariția statului populația este menținută prin violența, mai târziu prin lege, care tot reprezintă violența, dar inclusă în anumite limite. Dvs. (Montesquieu) ați studiat istoria începând cu apariția acesteia: violența întotdeauna a precedat dreptul”. Nu putem da dreptate opiniei susținute de Machiavelli, deoarece legea este garanția respectării ordinii publice și a drepturilor fundamentale ale omului, legea implică o anumită restricție, însă o restricție necesară, vitală, fiind o garanție că nimeni nu va încălca drepturile.

Conform opiniei marelui savant Constantin Stere, drepturile care sunt declarate, dar nu sunt garantate, nu au valoare. „Libertatea politică este doar un ideal, care are doar o importanță relativă, libertate absolută nu există” [7, p.11]. Dacă o persoană, considerată liberă, are putere, iar alta i se supune, având doar obligații, atunci nu putem vorbi despre libertatea relativă a persoanei, ci despre supunere. Apropos, instituția cetățeniei, înainte de Revoluția Franceză, era denumită „supușenie” [10, p.40], ceea ce subliniază că persoana avea doar obligații față de stat. Cetățenia nu avea conținut juridic, o bună parte a membrilor statului fiind calificați ca supuși, situație ce presupunea multe obligații și puține drepturi. În special, supușii nu posedau drepturi politice și nu participau la rezolvarea treburilor publice [11, p.7]. Odată cu centralizarea statului, supusul devine dependent de puterea supremă în stat, care se concretizează într-un prinț, rege sau împărat [12, 74]. Astfel, conchidem că realitatea în care a locuit Machiavelli era dominată de ideea că oamenii sunt supușii regelui, ultimul nefiind obligat să le asigure un minim de trai decent. Conceptul de cetățenie îl datorăm gânditorilor francezi Montesquieu și Rousseau, care au elaborat teoria contractului social, conform căreia nu doar particularii, dar și statul are anumite obligații față de cetățeni.

Suntem de acord cu ideea lansată de Maurice Joly, potrivit căreia prea multă libertate duce la fărâmițarea statului. Această opinie se bazează pe percepția că statele și oamenii sunt guvernați de necesitate. Statele incapabile să-și folosească libertatea moderat se confruntă cu războiul civil; astfel, statul se fărâmițează și dispare sau devine pradă a altor state mai puternice. În această situație, popoarele sunt nevoite să aleagă între monarhie și despotism, alegând despotismul [7, p.11]. Deci, libertatea trebuie încadrată în limitele legii și nu limitată prin despotism.

Juristul Constantin Stere afirma că pentru asigurarea existenței unui stat conducătorii vor încălca orice lege sau chiar Constituția: „...atunci când existența statului e în joc, acei care poartă răspundere pentru destinele unui stat nu stau la îndoială când au de ales între un articol din Constituție și salvarea statului, între lege și viața statului” [9, p.39]. În acest sens, menționăm practica președintelui SUA – A. Lincoln, care în timpul războiului civil a suspendat Constituția, iar decizia lui unilaterală a avut putere de lege. Acțiunile președintelui din această perioadă depășeau cadrul constituțional, deși au avut loc în unul dintre cele mai democratice state din lume. În acest context, Constantin Stere menționa: „...în Constituția Statelor Unite este un paragraf în care se spune clar și precis că nu se poate suspenda constituția. Cu toate acestea, în timpul războiului civil, care a izbucit la 1864 în America de Nord, din cauza tendinței separatiste a statelor sclavagiste de sud, era președinte al Statelor Unite Abraham Lincoln..., ...care printr-o singură trăsătură de condei a suspendat constituția și a concentrat în mâinile sale toate puterile, decretând legi ca și când ar fi fost el întreaga putere legiuitoare, înființând tribunalele excepționale, care în ultimă instanță aparțineau lui și, în sfârșit, concentrând în mâinile sale toată putere administrativă” [9, p.42].

Pentru ca legea într-adevăr să aibă putere supremă, poporul trebuie să aibă o conștiință juridică înaltă. Poziția exprimată de Constantin Stere se rezumă la faptul că anume poporul este suveranul suprem al statului. Autoritatea statală izvorăște din voința oamenilor, care, pentru exercitarea puterii statale, își desemnează reprezentanți, dar aceasta nu înseamnă înstrăinarea suveranității naționale.

Cu referire la uzurparea puterii, Montesquieu vine cu câteva argumente, și anume: dacă în stat în perioada stării de criză apare o personalitate puternică care încalcă normele constituționale, schimbă legile, dar acțiunile sale urmăresc bunăstarea țării, apare întrebarea – *oare această persoană are dreptul la uzurparea puterii de stat sau nu?* [7, p.12]. Considerăm că răspunsul definitiv și irevocabil este *nu*, fiindcă puterea trebuie să fie legală și legitimă, trebuie să apere interesele poporului, dar nu ale unei singure persoane. Foarte rar puterea obținută prin sânge reprezintă adevărata dorință a poporului, însă aceasta se întâmplă când întreaga națiune se revoltă împotriva monarhiei absolute, a dictaturii și a regimului totalitar. Însăși Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului stabilește dreptul poporului la răscoală și de a se opune opresiunii: „Scopul fiecărei

asociații politice este conservarea drepturilor naturale și inalienabile ale omului. Aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea, dreptul la siguranță și la rezistență la opresiune" [6, art.2]. Acest drept se regăsește și în preambulul Declarației de Independență a SUA: „Pentru a asigura drepturile inalienabile, Guverne sunt instituite printre oameni, puterile lor izvorând doar din consimțământul celor guvernați. Iar atunci când orice Formă de Guvernare devine distructivă acestor scopuri, este dreptul poporului de a o modifica sau elimina și de a institui o nouă Guvernare, stabilindu-i fundația pe astfel de principii și organizându-i puterile în asemenea formă, încât să le pară lor cel mai probabil să producă Siguranță și Fericire" [13].

Machiavelli susține că, în pofida faptului că schimbarea violentă a formei de guvernământ sau a regimului politic foarte rar reprezintă opinia poporului, dictatorii sunt proslăviți de urmași. Care este cauza acestui fenomen? Filosoful consideră că dictatorii au salvat țara în momente de criză și și-au dedicat viața Patriei lor, confirmând sloganul că binele poate să se nască din rău [7, p.12]. Suntem de părere că opinia marelui filosof nu exprimă adevărul și că poate fi asociată cu sintagma „fructele pomului otrăvit”; adică, dacă o faptă este făcută cu rea-intenție, ea nu poate avea efecte și consecințe folositoare.

O altă întrebare la care încercăm să răspundă Machiavelli este dacă „poate o persoană să guverneze o mulțime, condusă de emoții, sentimente, pasiuni, prejudecăți, bazându-se numai pe rațiune pură?” [7, p.11]. Machiavelli consideră că nu poate, deoarece poporul reprezintă o mulțime inertă capabilă doar la autodistrugere. Considerăm că această opinie nu este lipsită de adevăr, deoarece pentru ca poporul să poată exercita puterea de stat, acesta trebuie să fie organizat, iar în momentul în care el nu mai este o masă inertă și nepuțincoasă, Poporul deține puterea statală.

Așadar, evocând pozițiile marilor filosofi, constatăm că promotorii unei sau altei idei înaintează argumente incontestabile în vederea confirmării sau respingerii poziției adversarului. Însă, nu putem nega faptul că aceste doctrine reprezintă temelia științei dreptului constituțional, la general, și a cercetării formelor de guvernământ și a regimului politic, în particular.

Care este importanța practică a acestor concepții juridice elaborate cu secolele în urmă? Pentru a răspunde la această întrebare apelăm la studiul psihologului german Erih Fromm (psiholog social german, psihanalist, sociolog, filosof umanist și socialist democrat) care, în lucrarea sa „Fuga de libertate”, studiază procesul de dezvoltare a conștiinței sociale și a aspirațiilor democratice. Autorul afirmă că pe parcursul istoriei oamenii au luptat pentru libertate, inițial pentru libertatea față de forțele naturii, care împiedicau dezvoltarea omenirii în antichitate. În Evul Mediu lupta era împotriva religiei și a papalității care guverna întreaga viață socială și politică a statelor creștine. O altă provocare în calea popoarelor a fost puterea absolută a regelui [14, p.9]. Astfel, constatăm că pe parcursul istoriei omenii au luptat anume pentru ideile exprimate în doctrina lui Montesquieu, și anume: libertate, egalitate, democrație și legalitate. Această luptă a culminat cu câteva realizări ale omenirii: - dominarea naturii și folosirea ei pentru binele oamenilor; - limitarea influenței bisericii prin proclamarea conceptului de stat laic; - puterea regelui este limitată prin Constituție, care garantează separația puterilor în stat. Astfel, putem concluziona că omenirea a depășit toate obstacolele și în sfârșit a atins idealul libertății, visul irealizabil al mai multor generații.

Dar, fiind obținută această libertate, care a fost impactul ei? Masele nefiind pregătite pentru a gestiona și direcționa libertatea în folosul lor, au încredințat puterea dictatorilor. Realizându-și visul și aspirațiile, oamenii în loc de viața liberă aleg regimul totalitar, deoarece nu știu cum să gestioneze libertatea obținută. Care este cauza? Pentru a găsi răspuns, am apelat iarăși la lucrarea lui Erih Fromm, dar și la operele poezilor și scriitorilor romantici, în care am identificat un principiu: „Liber, dar singur”. Starea de libertate presupune neapărat asumarea responsabilității și răspunderii pentru faptele fiecăruia, ceea ce oamenii frecvent nu realizează. Drept consecință, chiar și libertatea poate fi distrugătoare. Oamenii, dorindu-și libertatea, nu înțelegeau povara pe care trebuie s-o suporte pentru a fi liberi, ei nu realizau care va fi prețul acesteia, dar, într-un final, *plata pentru libertate este singurătatea* – „un sentiment, care face parte din esența stilului de viață al unei persoane, este necesitatea de a avea legătură cu lumea exterioară, dorința de a evita singurătatea. Sentimentul de singurătate și izolare completă duce la dezintegrarea mentală, la fel cum foamea fizică duce la moarte fizică” [14]. Oamenii încep să aibă frică de libertate, de responsabilitate și caută refugiu în regimul totalitar. Ar fi cazul să facem o paralelă cu problema globală cu care se confruntă umanitatea în sec. XXI, și anume – *stresul*. Cauza lui este necesitatea continuă a omului de a alege, de a decide, iar zona confortului reprezintă spațiul în care nu trebuie să alegi. Astfel, în regimul totalitar capacitatea persoanei de a lua decizii este preluată de partidul care se află la guvernare; ca urmare, omul nu se mai simte singur, deoarece spiritul colectiv promovată de acest regim oferă

participanților senzația că această mulțime reprezintă un tot, un organism viu creat pentru realizarea unui scop comun. În această societate omul nu este singur, dar își pierde libertatea. Principala întrebare formulată de psihologul german Erih Fromm este: *cum putem fi singuri, dar în același timp liberi?* Răspunsul este foarte banal – să realizăm activități care ne fac fericiți și în același timp utili societății. Omul, văzând rodul muncii sale, nu mai este singur și nenorocit, iar viața capătă sens. Doar libertatea ne oferă realizare și împlinire, dar nu regimul totalitar cu restricții și represii.

Concluzii

1. Revenind la subiectul discuției, putem concluziona că Erih Fromm încerca să demonstreze că democrația este vulnerabilă, întotdeauna există pericolul uzurpării puterii de stat, pericol care poate fi generat de crize mondiale, deoarece oamenii sunt predispuși să renunțe la libertate pentru un trai minim decent. Observăm că lupta între doctrinele marilor filosofi Machiavelli și Montesquieu este veșnică, deoarece în orice societate există pericolul uzurpării puterii de stat. Acești filosofi au încercat să evidențieze valorile fundamentale ale societății și consecințele abaterii de la principiile democratice. Doctrinile lor vor rămâne modele de gândire ale oamenilor, care împărtășesc diferite valori.

2. Evocând diferite modele de gândire și de comportament ale claselor sociale, conchidem că democrația trebuie consolidată prin reglementări normative ale principiului separației puterilor în stat, prin asigurarea domniei legii, prin garantarea drepturilor și libertăților persoanei. Democrația, fiind o valoare supremă, trebuie promovată și conștientizată de societate.

Referințe:

- MĂNESCU, N. Regimul politic, organizarea puterii și raporturile dintre organele puterii de stat. În: *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu*. Seria „Științe Juridice”, 2014, nr.4, p.131-145.
- DELEANU, I. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol.1. București: Europa Nova, 1996, p.163.
- PAICA, A. Tipuri de regimuri politice: democrație, autoritarism și totalitarism. În: *Revista de știință și cultură, „Limba Română”*, 2010, nr.5-6, anul XX, p.161-169.
- MACHIAVELLI, N. *Principiile*. București, 1999, p.173.
- MONTESQUIEU, C.L. *Despre spiritul legilor*. Vol.I. București, 1964. Disponibil: https://www.civisbook.ru/files/File/Monteskye_O%20dukhe.pdf
- Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului, 1789*. Disponibil: https://ro.wikisource.org/wiki/Declara%C8%9Bia_Universal%C4%83_a_Drepturilor_Omului
- JOLY, M. *Dialoguri în iad între Machiavelli și Montesquieu*, p.11.
- BEJAN, C. *Marcus Aurelius. Gânduri despre sine însuși*. București: Humanitas, 2013. Disponibil: <https://cdn4.libris.ro/userdocspdf/436/ganduri-catre-sine-insusi.pdf>
- STERE, C. *Curs de drept constituțional*. Chișinău: Cartier Juridic, 2016, p.25.
- DELEANU, R. Noțiunea și natura politico-juridică a cetățeniei ca instituție și condiție juridică a persoanei. În: *Legea și Viața*, 2011, nr.7, p.39-44.
- GUCEAC, I. *Curs elementar de drept constituțional*. Vol.2. Chișinău. 2004, p.7.
- IANCU, Gh. *Drept constituțional și instituții politice*. Ediția a III revăzută și completată. București: Lumina Lex, 2005. 638 p. 973-588-968-4
- Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii*. Disponibil: <https://constitutii.files.wordpress.com/2013/02/declarac89bia-de-independenc89bc483.pdf>
- FROMM, E. *Fuga de libertate*. București: Trei, 2016, p.9-39.

Date despre autori:

Svetlana SLUSARENCO, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: agachi_sveta@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-9092-0024

Veronica POZNEACOVA, studentă anul I, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

Prezentat la 24.03.2020